

PERSPECTIVE ASUPRA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PROFESIONAL ȘI TEHNIC. STUDIU DE CAZ: LICEUL TEHNOLOGIC CONSTRUCȚII DE MAȘINI MIOVENI¹

FLAVIUS MIHALACHE

*L*ucrarea de față prezintă principalele rezultate ale unei cercetări calitative pe tema învățământului profesional, realizate la nivelul unui liceu din Mioveni. Liceul Tehnologic de Construcții Mașini Mioveni reprezintă una dintre principalele școli de profil din județul Argeș, ce are o tradiție de aproape cinci secole în oferirea de programe de pregătire profesională în varii domenii industriale. Liceul a fost conectat încă de la înființare cu activitățile economice derulate la nivelul micro regiunii, în mod special cu activitățile de pe platforma industrială DACIA.

Studiul își propune să exploreze, dintr-o perspectivă exploratorie, relația dintre școală și firmele partenere în formarea profesională a elevilor. Acesta urmărește să descrie cadrul de constituire și evoluția coordonatelor colaborării dintre liceu și firmele partenere, dar și să discute pe baza perspectivelor evolutive pe care aceste conexiuni le prezintă. Concluziile studiului arată faptul că învățământul profesional contribuie la creșterea gradului de interdependență dintre oferta educațională a școlii și cerințele pieței de muncă locale. Astfel, creșterea cooperării dintre școli și firme reprezintă o direcție de acțiune majoră pentru programele educaționale.

Cuvinte-cheie: învățământ profesional și tehnic, parteneriat public-privat, învățare la locul de muncă

INTRODUCERE

Până în 1990, învățământul profesional a reprezentat unul dintre filioanele centrale ale sistemului Românesc de educație. Perioada de tranziție a adus o re poziționarea a acestei forme de școlarizare în raport cu forma alternativă, a învățământului liceal. Astfel, pe fundalul reorganizării vieții economice și a reducerii cererii de

Adresa de contact a autorului: Flavius Mihalache, Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: fmihalache@iccv.ro.

¹ Studiul de caz a fost realizat în cadrul proiectului *Învățământul profesional și tehnic. Provocări și oportunități de dezvoltare*, susținut de OMV Petrom. O versiune extinsă a studiului de caz prezentat în articol a fost publicată anterior pe site-ul ICCV: Mihalache, F., *Liceul Tehnologic de Construcții Mașini Mioveni. Studiu de caz*, București, 2016, disponibil online la http://iccv.ro/sites/default/files/Studiu%20de%20caz%20_Mioveni.pdf.

forță de muncă în sectorul industrial învățământul profesional a intrat într-o etapă de declin (Malamud și Pop-Elecheș, 2010). Această evoluție a atins un punct critic în anul 2009, când învățământul profesional a fost practic desființat în urma deciziei Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului de a nu acorda cifră de școlarizare școlilor de arte și meserii (SAM). Prin această măsură, numărul de locuri la licee a crescut prin înglobarea cifrelor de școlarizare alocate anterior SAM-urilor (METCS, 2010). Decizia ce a dus la dispariția învățământului profesional a fost puternic criticată atât pentru că a determinat dispariția unei forme de învățământ cu tradiție, cât mai cu seamă pentru faptul că a condus la creșterea decalajelor dintre oferta educațională a învățământului secundar și cerințele pieței muncii. Evoluțiile din anii ulterioari au arătat că introducerea acestei măsuri a coincis cu creșterea numărului de cazuri de părăsire prematură a școlii în rândul elevilor ce finalizau ciclul gimnazial. Agenția Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului pentru perioada 2014–2020 identifică măsura de desființare a școlilor de arte și meserii printre cauzele principale ce au contribuit la situația în care aproximativ 10% dintre elevii care finalizau clasa a VIII-a să nu-și continue studiile (MMJS, 2014).

Prima măsură de corectare a acestei situații a fost luată în anul 2011, când prin Legea Educației Naționale nr. 1/2011 a fost reintrodus învățământul profesional cu durată cuprinsă între 6 luni și doi ani. Ulterior, prin Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3136/2013, a fost reglementată forma de pregătire de trei ani, ce prevedea, în vederea asigurării practicii profesionale a elevilor, obligativitatea existenței unor contracte de colaborare între școlile de profil și agenții economici. Conform legislației, cifra de școlarizare acordată formei de învățământ profesional cu durată de trei ani este stabilită anual, în funcție de coordonatele cererii forței de muncă, a solicitărilor primite din partea operatorilor economici și a prevederilor reunite în programele de planificare (OM 3136/2013). În acest fel, oferta educațională la nivelul învățământului profesional se dorește a fi racordată contextelor economice locale și tendințelor specifice identificate la nivelul pieței muncii. Noua viziune asupra învățământului profesional acordă o importanță deosebită constituirii de parteneriate între unitățile școlare și agenți economici, prin care să fie asigurat accesul elevilor la stagii de practică și să fie facilitată plasarea acestora la angajatori în momentul finalizării programelor de studiu (Mureșan și Bărbîntă, 2016; Irimia, 2013).

Pe baza concluziilor unui studiu exploratoriu recent, derulat la nivelul a șase unități de învățământ profesional și tehnic, Petrescu și alții (2016: 28–31) identifică mai multe provocări ce necesită intervenție în perioada următoare:

- a) dezvoltarea mecanismelor de anticipare a cererii de forță de muncă și ajustarea ofertei educaționale în concordanță cu aceasta;
- b) dezvoltarea serviciilor de orientare și consiliere profesională adresate elevilor;
- c) îmbunătățirea nivelului infrastructurii școlare prin modernizarea bazei materiale și în special a atelierelor destinate practicii elevilor;
- d) reforma curriculară, în sensul mai bune adaptări a programei la competențele solicitate pe piața muncii;

- e) actualizarea materialelor didactice în concordanță cu obiectivele programelor de studii;
- f) creșterea numărului cadrelor didactice specializate și dezvoltarea competențelor acestora pe dimensiunea noilor tehnologii;
- g) creșterea accentului pus pe pregătirea practică a elevilor, atât în școală, cât și la agenții economici.

OBIECTIVE ȘI CADRUL METODOLOGIC

Pe baza contextului descris succint în paginile de mai sus, studiul de față își propune să ilustreze aspecte relevante privind situația învățământului profesional, plecând de la exemplul concret al unei unități școlare cu tradiție în acest sens: Liceul Tehnologic Construcții de Mașini Mioveni (LTCM), școală care de-a lungul anilor a format o parte însemnată a muncitorilor de pe platforma industrială DACIA de la Mioveni.

Material de față ia în calcul atât perspectiva cadrelor didactice ce deservește unitatea-școală, cât și punctele de vedere formulate de către reprezentanții companiilor care oferă stagii de practică pentru elevii liceului. Cercetarea de teren, realizată în lunile aprilie-mai 2016, a constat într-un demers calitativ, bazat pe realizarea a trei interviuri cu profesori din cadrul LTCM, a trei interviuri cu reprezentanții a trei firme partenere, a unui interviu cu inspectorul școlar județean de specialitate și a unui focus-grup cu elevi înscriși în forma de învățământ profesional. Complementar, demersul de cercetare a făcut recurs la date statistice furnizate de către Inspectoratul Școlar Argeș și Institutul Național de Statistică. În analiza situației descrise în paginile următoare trebuie avut în vedere faptul că în cazul de față vorbim despre un context economic specific, reprezentat de o puternică prezență pe plan local a companiilor din sectorul industrial, ceea ce influențează în mare măsură atât coordonatele cererii de forță de muncă, dar și modul de agregare a relațiilor dintre școală și mediul economic.

LICEUL TEHNOLOGIC CONSTRUCȚII DE MAȘINI MIOVENI: PERSPECTIVE ASUPRA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PROFESIONAL

Rețeaua de unități de învățământ tehnic și profesional din județul Argeș

Rețeaua de unități de învățământ tehnic și profesional din județul Argeș este formată din 22 de unități școlare, dintre care cinci sunt localizate în mediul rural (ISJ Argeș, 2016). Pentru anul școlar 2016–2017, 18 dintre acestea au fost acreditate pe forma de învățământ profesional². Programe de învățământ profesional auto sunt

² <http://www.alegetidrumul.ro/oferta/AG>.

oferite atât de cele patru unități axate pe acest domeniu de pregătire (Liceul Tehnologic Construcții de Mașini Mioveni, Liceul Tehnologic DACIA Pitești, Liceul Tehnologic Auto Câmpulung și Liceul Tehnologic Auto Curtea de Argeș), cât și de alte cinci unități ce au inclus în oferta educațională, pe lângă alte specializări, și clase de mecanică auto.

Cifra de școlarizare anunțată pentru învățământul profesional din domeniile industrial și auto în anul școlar 2016–2017 reunește 16 clase (448 de locuri), din totalul celor 30 de clase prevăzute la nivel județean pe toate domeniile de pregătire profesională. Astfel, peste jumătate din locurile disponibile la nivelul programelor de învățământ profesional sunt destinate pregătirii de specialiști pentru industria constructoare de mașini și sectoarele conexe. Această situație este în concordanță cu profilul economic al județului Argeș dominat de industria auto. Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la nivelul anului 2014 în industria auto și industria prelucrătoare erau înregistrați 53 de mii de salariați în Argeș, ceea ce reprezenta 40% din totalul salariaților la nivel de județ.

Liceul Tehnologic Construcții de Mașini Mioveni – prezentare generală

În anul 1969 este înființat la Colibași, în imediata apropiere a platformei industriale, Grupul Școlar U.A.P Colibași, gândit pentru a pregăti viitorii angajați ai uzinei de autoturisme din proximitate. În primii cinci ani de funcționare, unitatea școlară a oferit exclusiv programe de tip profesional, postliceal și de maiștri, în concordanță cu nevoia de forță de muncă a uzinei de autoturisme aflată în proximitate. În anii '70, oferta educațională a fost îmbogățită cu programe de cursuri liceale cu profil tehnologic și cu unele clase cu program sportiv, pe filieră vocațională. Recent, în 2012, denumirea liceului se schimbă în Liceul Tehnologic Construcții de Mașini Mioveni (LTCM Mioveni). Până în anul 2006, când a fost înființat Liceul Teoretic *Iulia Zamfirescu*, această unitate de învățământ a reprezentat singura unitate de școlarizare de nivel secundar din Mioveni, oraș cu peste 35 de mii de locuitori.

Între Liceul Tehnologic Construcții de Mașini Mioveni și uzinele DACIA există o strânsă legătură ce rezultă atât din faptul că această unitate de învățământ a pregătit de-a lungul anilor o bună parte dintre salariații și foștii salariați de pe platforma industrială, cât și din susținerea constantă pe care școala a primit-o de la DACIA. În momentul de față, colaborarea dintre LTCM Mioveni și uzinele DACIA este materializată prin existența unui acord de practică și de susținere a unui număr de 48 de elevi de la forma de învățământ profesional (dintre aceștia 28 au absolvit anul curent), cât și prin participarea DACIA RENAULT la dotarea laboratoarelor unității școlare (inclusiv prin oferirea a trei autoturisme, dintre care unul este folosit ca material didactic).

În anul școlar curent, la toate formele de învățământ sunt înscriși 814 elevi, din care 265 sunt incluși în programele de pregătire profesională. Pentru ciclul de

Învățământ liceal tehnic sunt oferite cinci specializări: *tehnician în automatizări, tehnician electronist, tehnician mecatronist, tehnician transporturi și tehnician întreținere și reparații*. În același timp, oferta educațională este completată cu cele trei specializări oferite în cadrul programului de pregătire profesională (sculermatrițer, sudor și mecanic auto) și cu specializarea fotbal – volei de la filiera vocațională.

Pentru anul școlar 2016–2017, o treime din locurile oferite absolvenților de învățământ gimnazial sunt reprezentate de cele din cadrul formei de învățământ profesional și tehnic, cu cele trei specializări acreditate (*Tabelul nr. 1*). Odată cu reintroducerea în anul 2012 a acestei forme de învățământ, la Liceul Construcții de Mașini Mioveni s-a constatat o creștere constantă atât a cifrei de școlarizare, cât și a interesului absolvenților de învățământ gimnazial față de această formă de pregătire. Pachetul de facilități adresate elevilor ce aleg filiera profesională se dovedește a avea un rol foarte important în acest sens. Dacă până în anii trecuți, forma de învățământ profesional și tehnic era evitată de absolvenții de liceu, existând un fel de stigmat pe care elevii de la *profesională* îl purtau, prin modificările aduse în ultimii ani cadrului de organizare a acestei forme, situația pare a se fi schimbat semnificativ. Atât evaluările cadrelor didactice, cât și opiniile formulate de către elevi descriu o mutație în acest sens. În primul rând, acordurile de practică și bursele oferite fac această formă de învățământ foarte atractivă atât pentru elevii ce finalizează ciclul gimnazial, cât și pentru părinții acestora, care, de cele mai multe ori, văd aceste oportunități atât ca o formă de reducere a presiunii materiale de moment asupra familiei, cât și ca o cale de creștere a șanselor de acces pe piața muncii a elevilor la momentul finalizării studiilor. „*Acum copiii de la profesională se simt altfel față de cei din trecut, cei care au ieșit în stagii de practică se simt favorizați și susținuți*” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

Tabelul nr. 1

Oferta educațională a LTCM Mioveni

Învățământ liceal	Învățământ profesional și tehnic	Învățământ postliceal
Filieră tehnologică: – domeniul electronică și automatizări: 28 de locuri; – domeniul electric: 28 de locuri; – domeniul mecanică: 84 de locuri.	– specializarea mecanic auto: 28 de locuri; – specializarea sculer – matrițer: 28 de locuri; – specializarea sudor: 28 de locuri.	– Tehnician mecanic pentru întreținere și reparații: 28 de locuri.
Filieră vocațională: – specializarea fotbal și handbal: 28 de locuri.		

Sursă: <http://liceultehnologicmioveni.ro/oferta-educationala/prezentare-oferta/>.

Cazurile de abandon școlar sunt rare și nu se evidențiază o situație atipică, din acest punct de vedere. Vorbim despre situații excepționale și nu despre probleme

evidente legate de abandon. Trebuie semnalat faptul că, în ultimii ani, în cazul elevilor înscriși la forma de învățământ profesional și tehnic, nu au fost înregistrate evenimente de acest tip. Pachetul de beneficii acordat elevilor în cauză are, în mod evident, un rol important în motivarea elevilor în a continua pregătirea profesională. Cele câteva situații de abandon școlar înregistrate la nivelul unității de învățământ au vizat exclusiv elevi înscriși la forma de învățământ liceal.

Rezultatele școlare la examenul de bacalaureat în sesiunea iunie 2016 s-au situat cu mult sub media la nivel județean (69,9%). La sesiunea din iunie 2016, 36 de elevi din cei 84 înscriși au promovat examenul, ceea ce se traduce printr-un procent de promovabilitate de 43%. În anii anteriori, rata de promovabilitate în sesiunea din iunie a fost chiar mai mică, fiind situată în jurul a 30% dintre elevii înscriși la examen.

Activitățile de predare cât și cele practice sunt deservite de 60 de cadre didactice, marea majoritate fiind titulare. Nu există probleme în acoperirea catedrelor cu personal specializat. În viziunea conducerii unității, cadrele didactice calificate și cu experiență vastă în învățământ reprezintă unul dintre principalele atuuri ale liceului:

„Avem cadre didactice ultraspecializate pe domeniul industriei constructoare de mașini. Profesorii noștri au, în cea mai mare parte, gradul I, avem și doctori. Profesorii participă periodic la programe de specializare. Există o formare continuă a cadrelor didactice pe care o monitorizăm constant” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

Aproape în exclusivitate, elevii înscriși la cursurile Liceului Tehnologic Construcții de Mașini provin din orașul Mioveni și localitățile învecinate, areal în care, pe lângă unitatea la care facem referire, mai funcționează două alte licee cu profil tehnologic (în comunele Mărăcineni și Stâlpeni) și un altul cu profil teoretic (în Mioveni). Pentru absolvenții de învățământ gimnazial din zonă care aleg filiera tehnologică și nu optează pentru o unitate școlară din Pitești, LTMC Mioveni reprezintă, în general, prima opțiune, unitatea școlară în cauză „fiind atractivă pentru elevi prin prisma bazei materiale de care dispune și a contractelor de colaborare cu o serie de firme din industria auto” (cadru didactic, LTCM Mioveni). Principalul atu în atragerea elevilor către LTCM, în special către învățământul profesional, este tocmai colaborarea dintre acesta și DACIA. Pachetul de beneficii adresate elevilor (bursă, transport gratuit, stagii de practică) reprezintă elementul determinant în alegerea formei de învățământ profesional și tehnic, în detrimentul învățământului liceal. Cel mai probabil, în lipsa acestor stimulente, interesul absolvenților de școală generală pentru această formă de pregătire ar fi fost considerabil redus. Cei mai mulți dintre elevii care s-au înscris în ultimii ani la forma de învățământ profesional și tehnic au luat decizia pornind de la premisa că această strategie le va facilita angajarea, după finalizarea studiilor, pe platforma industrială de la DACIA. În iunie 2016 a absolvit prima generație

de elevi de la învățământ profesional și tehnic, care au beneficiat de susținere din partea constructorului de autoturisme. Astfel, 28 de elevi, cu specializarea sculer-matrițer, își construiesc planuri de viitor în jurul statutului de salariat pe platforma industrială. Evident, nu toți vor fi angajați de DACIA, însă va exista o selecție prin care elevilor cu performanțe ridicate în stagiile de practică le vor fi propuse contracte de muncă.

Opinii privind învățământul profesional

În ultimii ani, școala a beneficiat de susținere constantă din partea autorităților locale, care au investit în renovarea și dotarea liceului. Atât corpurile de clădire, cât și curtea interioară, atelierile și baza sportivă îndeplinesc standardele de calitate stabilite de către Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice, situație evidențiată și în urma evaluărilor realizate de către ARACIP. Pentru anii următori, pe dimensiunea investițiilor în baza materială, principalele trei ținte stabilite de către conducerea liceului vizează realizarea unei cantine, dezvoltarea unui service auto propriu destinat pregătirii profesionale a elevilor și modernizarea tehnicii de care dispun atelierile deja existente. Proiectul privind realizarea service-ului auto este în faza incipientă, însă reprezentanții școlii sunt optimiști în ceea ce privește punerea sa în practică:

„Pentru viitor am dori să realizăm un atelier nou, sub forma unui service auto, în parteneriat cu uzina DACIA și primăria Mioveni. Un service didactic în care elevii să învețe chestiuni practice. Investiția este prinsă în planul de dezvoltare pentru anii următori și sperăm să fie concretizată cu ajutorul autorităților locale” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

Principala problemă în ce privește baza materială se referă la nivelul de dotare a atelierelor de practică. Cu excepția unei donații recente făcută de DACIA, cea mai mare parte a utilajelor aflate în dotarea școlii datează din anii '70, fiind uzate atât tehnic, cât și moral. Situația este dificilă și descrie o realitate greu de ameliorat, pentru că unitatea școlară nu-și poate permite din fonduri proprii achiziționarea de utilaje moderne, pe care să le folosească în scop didactic. Din acest punct de vedere, singura soluție identificată vizează încheierea contractelor de colaborare cu firmele interesate în facilitarea stagiilor de practică ale elevilor. Ideea care stă la baza acestor colaborări vizează raportul de complementaritate dintre școli și mediul economic:

„În școală nu se poate pune problema să ai utilaje complexe. Anumite specializări, cum este cea de sculer-matrițer, necesită tehnologii și echipamente specifice pe care școala nu le poate avea niciodată. Soluția este ca elevii să meargă în practică la agentul economic și acolo să aplice și să dezvolte noțiunile teoretice pe care le primesc din școală” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

Dincolo de nivelul de dotare al atelierelor de practică, programele de studiu reprezintă o dimensiune sensibilă, identificată de cadrele didactice și elevii a fi deficitară în raport cu cerințele pieței muncii. În ciuda eforturilor de armonizare a acestora, întreprinse la nivel de minister și inspectorate școlare, situația este departe de a fi rezolvată. Pentru componenta învățământului profesional, direcția către care ar trebui să se îndrepte reforma curriculară, așa cum reiese din discuțiile cu reprezentanții școlii și cu elevii, impune ajustarea raportului dintre pregătirea teoretică și pregătirea practică și armonizarea conținutului predat în raport cu feedback-ul obținut de la angajatori.

„Programele de studiu nu sunt în totalitate adecvate cerințelor pieței muncii. Noi predăm ceva, iar operatorii economici au nevoie, în unele cazuri, de altceva. Încercăm să ajustăm pe parcurs” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

Supraîncărcarea programei cu module de pregătire teoretică, în detrimentul dezvoltării unor abilități și competențe practice, este emblematică pentru sistemul actul de pregătire profesională din România atât din perspectiva cadrelor didactice, cât și a agenților economici.

„La clasele de a XI-a și a XII-a, spre exemplu, au 11 module tehnice. Nu există însă o interdisciplinaritate. Elevii nu înțeleg de ce au nevoie de atâtea materii. Și tutorii elevilor noștri ne spun că e o problemă în acest sens. Elevii nu vin din școală cu anumite deprinderi tehnice, desen tehnic, spre exemplu. Problema este că elevii nici nu pot să învețe desen tehnic atâta timp cât în programă e prevăzută la această materie doar o oră pe săptămână” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

Din perspectiva angajatorilor, cei mai mulți dintre elevii nu acumulează în școală acele competențe esențiale pe piața muncii în sectorul industrial. Activitatea practică derulată în atelierelor școlare este adesea realizată superficial, fără a pune accent deosebit pe acumularea de competențe și formarea de deprinderi. Utilizarea adecvată a instrumentelor de măsură și capacitatea de a citi și interpreta o schiță de desen tehnic, spre exemplu, reprezintă solicitările minimale pe care firmele din domeniu le au de la absolvenții de învățământ profesional și tehnic.

„Din școală nu au cunoștințe de utilizare a sculelor, dispozitivelor și verificatoarelor. Tinerii nu știu să utilizeze sculele, nu știu să citească cote de desen. Nu știu să facă diferența dintre găurire și alezaj” (angajator, Mioveni).

Competențele solicitate pe piața muncii sunt monitorizate atât la nivel județean, prin întâlnirile și dezbaterile periodice organizate de către Inspectoratul Școlar Argeș, la care participă reprezentanți ai celor mai importanți angajatori din județ, cât și la nivelul unităților școlare, prin contactele pe care acestea le-au dezvoltat în decursul anilor cu firmele implicate în practica profesională a elevilor.

În întâlnirile organizate de ISJ Argeș sunt identificate nevoile generale ale sistemului de învățământ profesional și tehnic și sunt discutate, împreună cu agenții

economici, măsurile specifice necesare pentru o mai bună armonizare a ofertei educaționale cu cerințele pieței muncii. Rezultatele concrete ale acestor întâlniri sunt transpuse în ajustări la nivel județean ale programelor educaționale și în facilitarea contractelor dintre unitățile școlare și mediul de afaceri. Pe de altă parte, întâlnirile formale organizate între licee și agenții economici parteneri sunt destinate pregătirii concrete a stagiilor de practică a elevilor. LTCM Mioveni organizează semestrial astfel de evenimente la care sunt invitați să participe reprezentanți ai administrației locale, ai firmelor colaboratoare, tutori implicați în pregătirea profesională a elevilor și personal specializat din cadrul liceului. Rolul acestui mecanism de consultare este acela de a ghida și armoniza pregătirea elevilor în cele două componente ale sale (în școală și la agentul economic). Sunt discutate atât conținutul programului de formare profesională, cât și cerințele angajatorilor cu privire la competențele pe care elevii trebuie să le dezvolte în cadrul școlii astfel încât programul de practică să-și atingă obiectivele.

Pe dimensiunea anticipării competențelor solicitate pe piața muncii, problema care apare nu este aceea a lipsei unor mecanisme de evaluare a acestora, ci aceea a dificultăților pe care școala le are în încercarea de implementare a unor programe de schimbare. Vorbim, pe de o parte, de mecanismul greoi de adaptare a ofertei educaționale la solicitările pieței muncii și, pe de altă parte, de dificultățile în acreditarea/procedurile birocratice necesare acreditării de noi specializări. În acest context, pentru perioada următoare este important să se dezvolte atât mecanisme instituționale de colaborare, la nivel de inspectorat, între agenți economici și unitățile școlare, cât și mecanisme de monitorizare a pieței muncii la nivel local.

Parteneriate cu agenți economici și actori comunitari

LTCM este una dintre unitățile școlare care au reușit să stabilească legături strânse cu agenți economici în vederea organizării programelor de practică a elevilor, fiind una dintre unitățile școlare din Argeș cu evoluții notabile în acest sens.

„În Argeș, cele mai importante colaborări sunt cele existente între Liceul Tehnologic Astra și OMV–PETROM, între Liceul Tehnologic Construcții de Mașini din Mioveni și DACIA și între Liceul Tehnologic Câmpulung și Holcim. În aceste cazuri vorbim de colaborări extinse. Principalul beneficiu pentru unitățile școlare este reprezentat de posibilitatea de a facilita accesul elevilor la tehnica pusă la dispoziție de agentul economic și de a-i familiariza, astfel, pe cursanți cu modul în care se lucrează în aceste unități. În unele cazuri, Liceul Tehnologic Astra, Liceul Tehnologic de Construcții de Mașini Mioveni, firmele s-au implicat în dotarea sau modernizarea unităților școlare și oferă burse suplimentare pentru elevii înscriși la forma de învățământ profesional, însă acestea sunt cazuri izolate. Aceste colaborări (și bursele oferite de angajatori) reprezintă un atu pentru școli, în sensul că sunt elementele ce le fac atractive în raport cu restul unităților școlare” (ISJ Argeș).

Liceul Tehnologic Construcții de Mașini Mioveni colaborează pentru practica elevilor cu patru firme din industria constructoare de mașini: Automobile DACIA, Piroux Industrie Romania, Delta Invest și Euro APS. Primul parteneriat de acest tip a fost parafat în anul 2012, când a fost semnat un contract între liceu și DACIA, prin care 28 de elevi de la specializarea sculer-matrișer urmau să beneficieze de susținere din partea constructorului de autoturisme. Ulterior, DACIA a atras în această colaborare și Euro APS, unul dintre principalii furnizori de pe platforma industrială din Mioveni, iar anul 2016, prin insistențele unității școlare, au fost încheiate colaborări de acest tip și cu Piroux Industrie și Delta Invest. Este de semnalat faptul că aceste din urmă societăți nu acordă și burse suplimentare elevilor pe care-i primesc în practică.

„Parteneriatul cu uzina probabil că nu s-ar fi produs fără susținerea primită de la primărie, de la Inspectoratul Școlar Județean și mai ales fără aplecarea față de învățământ pe care a arătat-o fostul director general al DACIA. Ulterior, echipa de la DACIA, care se ocupă de acest parteneriat, a încercat să atragă și diverși furnizori în această direcție. Din păcate s-a finalizat doar colaborarea cu EURO APS. Uzina ne-a utilat ateliere, ne-a acordat trei autoturisme, din care unul este cu caracter didactic, ne-a primit copii în practică. Avem 48 de elevi care au fost susținuți sau urmează să fie susținuți de DACIA. Ei primesc bursă, beneficiază de o masă caldă și le este decontat și transportul” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

Din păcate, agenții economici nu pot susține toți elevii înscriși la forma de învățământ profesional și tehnic, iar acest lucru reprezintă o sursă de nemulțumire în rândul elevilor. Atât în urma interviurilor realizate cu personalul didactic, cât și în *focus-grup*-ul cu elevi, s-a desprins concluzia că elevii ce beneficiază de stagii de practică plătită susținute de DACIA sunt considerați a fi privilegiați.

„Cei de la uzină asigură stagii de practică pentru elevii de la specializările sculer-matrișer și sudor, nu și pentru cei înscriși la mecanică auto. Am sesizat o tensiune în acest sens la elevi încă din prima zi a anului școlar. Părinții mă întrebau când încep elevii practica la Uzină... Pentru părinți și pentru copiii care nu sunt prinși în programul de colaborare cu DACIA sursa principală de frustrare nu sunt banii, ci faptul că nu au informații clare despre această colaborare. Părinții aveau ideea că dacă copiii fac practică în uzină sigur vor fi angajați la finalul clasei a XI-a. Lucru care nu este adevărat” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

În perioada de practică realizată la agenții economici, elevii se află în grija unor tutori, maiștri sau șefii *unităților elementare de lucru* (UEL), care au rolul de a-i ghida și evalua. O zi de practică derulată la DACIA, spre exemplu, demarează prin repartizarea unor sarcini concrete către elevi, care de cele mai multe ori îmbracă forma asistării unui salariat în sarcinile specifice postului său. Rolul elevului este să observe specificațiile procesului de producție, să noteze și să pună

întrebări și, pe anumite componente mai simple, să primească sarcini productive limitate. La amiază urmează o pauză de masă, asigurată gratuit la cantina DACIA, după care activitatea se reia pe modelul descris anterior. Ziua de practică se încheie în jurul orelor 15, când are loc o întâlnire a elevilor cu șeful unității de lucru și personalul de specialitate, în care sunt discutate aspecte diverse referitoare la pregătirea elevilor.

O idee des vehiculată în contextul propunerilor de reformă a sistemului de învățământ profesional și tehnic urmărește creșterea rolului unităților economice în furnizarea competențelor specifice. Valențele pozitive ale acestei propuneri sunt multiple și evidențiate, în mod special, prin creșterea nivelului de congruență dintre pregătirea în școală și cerințele pieței muncii. Pe de altă parte, însă, a lăsa dezvoltarea competențelor specifice în sarcina agenților economici parteneri este dificil de realizat în contextul actual și poate reprezenta o decizie care poate destructura o bună parte a sistemului de învățământ profesional și tehnic. Cu toate că este unanim acceptată necesitatea colaborării dintre școli și agenții economici în vederea pregătirii profesionale a elevilor, o reducere a contribuției unităților de învățământ în pregătirea elevilor reprezintă o idee pe care cadrele didactice nu o consideră oportună:

„În contextul modificării cadrului de organizare a învățământului profesional, dezvoltarea competențele specifice meseriei nu trebuie să cadă cu predilecție în sarcina agenților economici. Dezvoltarea competențelor ar trebui să se facă în școală, însă pentru aceasta ar fi de dorit ca dotarea atelierelor să crească” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

Soluția ideală, din acest punct de vedere, constituie continuarea și dezvoltarea parteneriatelor cu agenții economici, concomitent cu creșterea investițiilor publice în modernizarea și dotarea atelierelor școlare. Vorbim astfel despre complementaritatea între pregătirea profesională asigurată de școală și pregătirea facilitată prin intermediul firmelor.

O problemă majoră pe dimensiunea concordanței dintre oferta educațională și cerințele pieței muncii ține de faptul că unitățile de învățământ sunt statice în ceea ce privește adecvarea ofertei educaționale în raport cu piața muncii. În acest fel, unitățile școlare tind să păstreze aceleași specializări pe parcursul mai multor ani, chiar dacă contextul pieței de muncă locale se schimbă semnificativ. Mecanismele instituționale greoaie și procedurile dificile sunt factori descurajanți pentru școli în demersurile de ajustarea a ofertei educaționale. Pe de altă parte, piața muncii este caracterizată prin dinamism și volatilitate, ceea ce face dificil orice demers de ajustare a competențelor dezvoltate în școală în raport cu solicitările concrete ale angajatorilor:

„Noi, fiind un liceu cu profil auto, ne-am orientat în mod deosebit pe specializările pe care le solicită DACIA, ulterior am încercat să ne orientăm și către alte domenii solicitate de piața muncii. Totuși, ca să schimbăm ceva în acest sens, ca să oferim o specializare nouă, trebuie să parcurgem un drum lung

și destul de anevoios. Trebuie să ne autorizăm pe specializarea respectivă, să acredităm după minim trei ani. Din discuțiile pe care le-am avut cu agenții economici, aceștia ne spun că au nevoie ACUM de o anumită calificare, în schimb noi putem veni cu acea specializare în minim trei ani. Ei au nevoie acum, iar noi producem absolvenții peste trei ani, când dinamica pieței muncii poate fi alta” (cadru didactic, LTCM Mioveni).

În această situație, soluția pe care o adoptă multe dintre firmele care au nevoie de personal cu un anumit nivel de calificare este acela de a investi în pregătirea angajatului la locul de muncă, cu toate costurile și riscurile de rigoare:

„Pe piață, în momentul de față nu găsim persoane calificate pentru posturile noastre. În Argeș industria merge. Sunt foarte multe firme și toate caută personal specializat. Suntem în situația în care mergem la firme și subcontractăm personal calificat și asta se întâmplă pentru că efectiv nu găsim oameni pregătiți. Noi credem în formare! Nu avem altă soluție: trebuie să-i creștem! Pentru aceasta am dezvoltat sistemul școlilor de dexteritate, însă și aici apare o problemă: creștem oameni și apoi pleacă! În ultima perioadă am angajat personal pentru experiență, numai pentru a-i forma, însă nu știu dacă ne mai putem permite să continuăm acest model” (angajator Mioveni).

Punctul de vedere al angajatorilor descrie, de cele mai multe ori, o situație critică în ceea ce privește nivelul de pregătire al absolvenților de învățământ tehnic în raport cu nevoile efective ale firmelor. Este foarte dificil ca angajatorii să găsească absolvenți cu adevărat pregătiți pentru posturile disponibile și aceasta nu pentru că s-ar solicita cunoștințe și competențe deosebite, ci pentru că marea majoritate a tinerilor care finalizează studiile sunt foarte slab pregătiți și nu au cunoștințe și deprinderi elementare meseriei pe care au urmat-o:

„Noi angajăm sudori și nu mai găsim acei sudori cu pregătire, sudori de școală veche. Găsim oameni care demonstrează că au terminat o școală, care au hârtia, dar fără experiență practică. Este dezamăgitor că absolvenții nu au acele cunoștințe de bază, nu au deprinderile minime. Candidați vin la interviu, dar nu au cunoștințe minime” (angajator Mioveni).

Explicația pentru această situație stă, în viziunea angajatorilor, în faptul că nu există o minimă selecție a elevilor în perioada anilor de studiu și în faptul că programele didactice sunt încărcate și slab adecvate cerințelor actuale.

CONCLUZII. DIRECȚII DE ACȚIUNE

În ceea ce privește concluziile ce se desprind în urma studiului de față, se evidențiază două perspective de a privi situația actuală și de a proiecta soluții pentru viitor. Prima dintre acestea se constituie pe baza opiniilor cadrelor didactice și face trimitere la continuarea progreselor înregistrate în ultimul timp și la creșterea

colaborării dintre școală și mediul economic. Ce de-a doua corespunde punctelor de vedere oferite de către reprezentanții firmelor partenere și arată nevoia de ajustare a mecanismelor formale ce reglementează colaborările dintre societățile comerciale și licee.

Din perspectiva cadrelor didactice, dincolo de continuarea și încurajarea colaborării cu agenții economici, reforma învățământului profesional trebuie să continue prin **reorganizarea programelor de studiu, modernizarea bazei materiale și suplimentarea personalului implicat în practica elevilor**. Programele de studiu, în ciuda unor ajustări realizate în ultimii ani, continuă să fie supraîncărcate atât din punctul de vedere al numărului de module de studiu, cât și al conținutului, care pune accentul pe pregătirea teoretică a elevilor și nu pe deprinderea unor abilități practice (director adjunct LTCM Mioveni). În procesul de ajustare a ofertei educaționale este necesar intervenția pe două dimensiuni. Pe de o parte, e nevoie ca vocea angajatorilor să se facă mai clar auzită și să se dezvolte mecanisme instituționale de colaborare între școală și mediul economic. Pe de altă parte, este important ca, pe viitor, unitățile de învățământ să beneficieze de o mai mare autonomie în ajustarea propriilor programe de studiu. În momentul de față, procedurile standard în acest sens sunt greoaie și nu acordă unităților școlare suficiente grade de libertate în modificarea ofertei educaționale.

În momentul de față, la LTCM Mioveni se poate vorbi despre insuficiența personalului didactic implicat în pregătirea profesională a elevilor. Situația este evidentă în perioadele în care elevii realizează stagii de practică la agenții economici și când maiștrii din cadrul liceului trebuie să supervizeze simultan activitatea elevilor. De cele mai multe ori, elevii ce provin din aceeași clasă sunt repartizați la agenți economici diferiți sau în secții diferite, astfel fiind imposibil ca profesorul responsabil de practică să-i supervizeze în permanență. Chiar dacă în aceste perioade, activitatea elevilor este ghidată de către tutorii de practică puși la dispoziție de către agentul economic, aceștia nu pot suplini în totalitate rolul deținut de către cadrele didactice.

Din punctul de vedere al bazei materiale, LTCM Mioveni dispune de o situație favorabilă, comparativ cu alte unități școlare de același tip, însă, problema dotării liceului cu aparatură modernă destinată atelierelor de practică rămâne una centrală. Utilajele și mijlocele tehnice existente sunt, în mare parte, învechite și nu mai corespund cerințelor educaționale actuale. Școala, prin forțe proprii, nu poate asigura necesarul de finanțare pentru modernizarea atelierelor, costurile implicate de achiziția de utilaje specializate depășind coordonatele bugetului de cheltuieli. Soluția optimă pentru această situație, ce se regăsește la marea majoritate a liceelor tehnologice, ține de extinderea parteneriatelor cu agenți economici în vederea asigurării accesului elevilor, în scop didactic, la facilitățile tehnice ale acestora.

Dincolo de cele semnalate mai sus, un aspect general important reliefat în cadrul cercetării vizează necesitatea unor ajustări ale modului în care se realizează selecția elevilor care urmează filiera învățământului tehnologic și profesional.

Sistemul de repartizare computerizată, așa cum este conceput în momentul de față, nu asigură congruența dintre deprinderile și abilitățile elevului și specificațiile domeniului în care urmează să se specializeze. O posibilă cale de urmat în acest sens, în special pentru învățământul profesional, vizează introducerea unor criterii de selecție directă de către fiecare unitate școlară în parte, care să țină cont de deprinderile și abilitățile elevilor.

Evaluările furnizate de către angajatorii incluși în studiu arată faptul că situația generală a pieței muncii pe plan local tinde să fie caracterizată prin existența unui deficit acut de forță de muncă specializată în sectorul industrial. În acest context, firmele mari sunt direct interesate să stabilească rapoarte de colaborare strânsă cu unități școlare în vederea creșterii șanselor de recrutare a viitorilor specialiști. Astfel, implicarea societăților comerciale în formarea profesională a elevilor, prin facilitarea stagiilor de practică și acordarea altor stimulente pentru elevi, se conturează a fi o direcție de acțiune avantajoasă atât pentru elevi și pentru școală, cât și pentru mediul economic și comunitate. Există, totuși, două bariere ce pot fi depășite numai prin o mai clară reglementare a sistemului de învățământ profesional și tehnic.

Prima dintre acestea vizează definirea clară a raportului dintre învățarea realizată în școală și învățarea realizată la locul de muncă. E necesar ca aceste două componente să fie conectate interdependent și să existe un permanent schimb de informații între școală și tutorii elevilor care se ocupă de practica acestora la agenții economice. O altă barieră ține de costurile suplimentare pe care firmele implicate în colaborări cu unități școlare trebuie să le acopere. Dincolo de costurile referitoare la productivitatea tutorilor și persoanelor implicate în gestionarea practicii elevilor, există o serie de elemente care fac ca asemenea colaborări să poată fi susținute, în special, de către societățile comerciale mari.

BIBLIOGRAFIE

- Irimia, S., *The Development of Romanian Vocational Education and Training System*, în "Studia UBB Geographia", vol. LVIII, no. 1, 2008, pp. 185–198.
- ISJ Argeș, *Rețeaua de unități de învățământ tehnologic și profesiona*, 2016, disponibil online la <http://isjarges.ro/nivel-liceal-tehnic/>.
- Malamud, O., Pop-Eleches., C., *General Education versus Vocational Training: Evidence from an Economy in Transition*, în "The Review of Economics and Statistics", vol. 92, no. 1, 2010, pp. 43–60.
- METCS, *Raport asupra stării sistemului național de învățământ*, București, 2010, disponibil online la https://www.edu.ro/sites/default/files/_fișiere/Transparenta/2016/Starea_Invatamantului_2010.pdf.
- MMJS, *Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copiilor 2014–2020*, 2014, disponibil online la http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Transparenta/2014/2014-02-03_Anexa1_HG_Strategie_protectia_copilului.pdf.
- Mureșan, C., Bărbînță, A., *Sistemul dual din România: puntea dintre formarea profesională și tehnică și piața muncii*, în "Review of Management & Economic Engineering", vol. 15, no. 2, 2016, pp. 314–323.

Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3136/2013 privind organizarea, funcționarea, admiterea și calendarul admiterii în învățământul profesional de stat cu durata de 3 ani, disponibil online la http://mh.edu.ro/fisiere/Discipline_tehnice/OMEN3136.pdf.

Petrescu, C., (coord.), Lambru, M., Palade, E., Neguț, A., Stănilă, G., *Învățământul profesional și tehnic. Provocări și perspective de dezvoltare*, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, 2016, disponibil online la http://taraluiandrei.ro/files/2016/Raport%20IPT_11nov.pdf.

This paper presents the main results of a qualitative research on vocational education, conducted in a high school from Mioveni. The high school (LTCM) is one of the most important vocational schools in Arges county. For almost 50 years it offers secondary educational programs in various industrial fields. During the last decades the school has been permanently connected to the economic activities from the Mioveni micro-region, especially to DACIA industrial platform.

The study explores the relationship between school and companies taking into account the specificity of the Mioveni micro-region. The research perspective is mainly descriptive. We are interested to explore how the school-firms cooperation is built and how this connection could evolve in the future. The major conclusion of the research reveals that vocational education represents more than an alternative to general education. It can be understand as an effective way to connect educational offer to the labour market demand. The cooperation between school and significant local companies, despite its weak points, has a great importance for improving educational programs. Significantly more research is needed, both to explore this situation and to guid the future educational policies.

Keywords: vocational education, public-private partnership, on-the-job learning